

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

קבלת תענית

(כ"ד א') דבי נשיאה גזר תעניתא, ולא אודעינהו לרבי יוחנן ולריש לקיש.

לצפרא אודעינהו. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: הא לא קבילנא עלן מאורתא!

אמר ליה: אנן בתרייהו גררינן.¹

שיטות הראשונים

קבלת תענית בתענית ציבור: כתב ראב"ד שכשהציבור מקבל על עצמו תענית ציבור, אין צריך כל יחיד לקבל על עצמו באופן פרטי.² הר"ן כתב בשם הרמב"ן, שרק בארץ ישראל כשיש נשיא היחידים נגררים אחריו. אך כשאין נשיא, צריך כל אחד ואחד לקבל על עצמו את התענית.³ השו"ע סתם כראב"ד ובשם יש אומרים כר"ן.⁴

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תענית, סימן תקסב)

יב. תענית שגוזרים על הציבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפלת המנחה, אלא שליח צבור מכריז התענית והרי הוא מקבל. ויש אומרים דהני מלי בארץ ישראל שהיה להם נשיא, לפי שגזרתו קימת על כל ישראל, אבל בחוצה לארץ צריכים כל הציבור לקבל על עצמם פרידום, שכל אחד מקבל על עצמו.

¹ גירסת רש"י: גרירן. ופירש, גרורין ומשוכין אנו אחריהן, וכמי שקבלנו עלינו.

² ולמד כן מסוגיין, דאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן: והא לא קבילנא! אמר ליה: אדבי ריש גלותא סמכינן.

³ דסברי ליה כשמואל דאמר אין תענית צבור בבבל אלא ט"ב בלבד... נראה עיקרן של דברים כמו שפירש הרמב"ן ז"ל, דאין שם תענית ציבור בבבל אלא כל התעניות שמתעניין בבבל אינן אלא כתענית יחיד, לפיכך אינו אסור בחומר תענית צבור. והטעם, מפני שהדינין שלהם הדיוטות הם ולא סמוכין, ולא היה להם נשיא שתהא גזירתו קיימת על כל ישראל. לפיכך, כשהציבור מקבלין תענית, צריכין לקבל כולן על עצמן כיחידים שכל אחד מקבל על עצמו, ומשום הכי אינו חייב לנהוג בו אלא כתענית יחיד. אבל בארץ ישראל שהיה להם נשיא, לא היו צריכין לקבל תענית על עצמן, לפי שגזרתו קיימת על כולן, וכולן בתריה גרירי וכו'. ר"ן. ור' עוד ריטב"א (ראש השנה, י"ח ב', ד"ה והנכון דודאי) שכתב דאפשר דכל תעניות צבור בבבל בעו קבלה מבעוד יום כתענית יחידים, משא"כ בתשעה באב.

⁴ או"ח תקסו, יב. וכתב המש"ב (ס"ק ג) שלדינא צריך להחמיר כדעה ראשונה, ולהתענות אף שלא ידע ולא קיבל על עצמו, וכל שכן שצריך להתענות את ארבע התעניות הקבועות. מקורות: ראב"ד (הו"ד בראשונים). רא"ש (סי' יג). ר"ן (ה א ברי"ף, ד"ה דסברי).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

זכות מעשי חסד להורדת גשמים

(כ"ד א') רבי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא. נחית קמיה אילפא, ואמרי לה רבי אילפי, אמר 'משיב הרוח', ונשא זיקא. 'מוריד הגשם', ואתא מיטרא.

אמר ליה: מאי עובדך?

אמר ליה: דירנא בקוסטא דחיקא (כפר דחוק, שיש בו עניות ביותר) דלית ביה חמרא לקידושא ואבדלתא. טרחנא ואתינא חמרא לקידושא ואבדלתא, ומפיקנא להו ידי חובתייהו.

רב איקלע לההוא אתרא, גזר תעניתא ולא אתא מיטרא. נחית קמיה שליחא דצבורא, אמר 'משיב הרוח', ונשב זיקא. אמר 'מוריד הגשם', ואתא מיטרא.

אמר ליה: מאי עובדך?

אמר ליה: מיקרי דרדקי אנא, ומקרינא לבני עניי כבני עתירי, וכל דלא אפשר ליה לא שקלינא מיניה מידי. ואית לי פירא דכוורי, וכל מאן דפשע, משחדינא ליה מינייהו, ומסדרינן ליה, ומפייסינן ליה, עד דאתי וקרי.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן רסט)

א. נוהגין לקדש בבית הכנסת, ואין למקדש לטעם מיין הקדוש אלא מטעמימו לקטון, דאין קדוש אלא במקום סעדה (ועין לעיל סי' רע"ג). ומעקרא לא נתקן אלא בשביל אורחים דאכלי ושתי בבי כנישתא, להוציאם ידי חובה, ועכשו אף על גב דלא אכלי אורחים בבי כנישתא לא בטלה התקנה, זהו טעם המקומות שנהגו לקדש בבית הכנסת. אבל יותר טוב להנהיג שלא לקדש בבית הכנסת, וכן מנהג ארץ ישראל...

(או"ח, הלכות שבת, סימן רצה)

א. מבדיל שליח צבור כדי להוציא מי שאין לו זין...